

V4 Visegrádi Együttműködés – Csehország, Lengyelország, Magyarország és Szlovákia

A V4 (más néven *Visegrádi Négyek*, *Visegrádi Csoport*) együttműködés az Európai Unión belül, négy közép-európai ország, Csehország, Lengyelország, Magyarország és Szlovákia geopolitikai szükségletnek tekintett regionális szervezete. Az együttműködés célja ezen országok értékeinek és gazdasági, diplomáciai, politikai érdekeinek közös képviselete, lépéseinek esetleges összehangolása, a közép-európai régió megerősítése.

A V3, majd V4 Visegrádi együttműködés kialakításának apropóját egy középkori megállapodás adta, amely az 1335 novemberében Károly Róbert magyar király által összehívott politikai és gazdasági témájú találkozó eredményeként jött létre III. Kázmér lengyel és Luxemburgi János cseh király részvételével. Ennek „felújítására” került sor 1991. február 15-én, amikor Václav Havel, a Csehszlovák Köztársaság elnöke, Lech Wałęsa, a Lengyel Köztársaság elnöke és Antall József, a Magyar Köztársaság miniszterelnöke aláírta a Visegrádi Nyilatkozatot. (1993-ban Csehszlovákia kettészakadásával vált négytagúvá a csoport.)

A rendszerváltás után a célok azonossága, valamint az elérésükhöz vezető utak hasonlósága számos területen azonos feladatokat állított a három szomszédos ország elé. Az erőfeszítések összehangolása – a nemzeti sajátosságok tiszteletben tartásával – növelte a célok elérésének esélyét, és közelebb hozta ezek megvalósítását. Az aláíró államok meggyőződése volt, hogy az előttük álló politikai, gazdasági és társadalmi kihívások fényében, valamint a demokrácia elvein alapuló, megújulásra irányuló erőfeszítéseik révén együttműködésük jelentős lépés az általános európai integráció felé vezető úton.

A Nyilatkozat aláírói vállalták, hogy nemzeteik tiszteletben tartják minden más nemzetnek a saját identitásuk kifejezéséhez való jogát. Hangsúlyozták, hogy a nemzeti, etnikai, vallási és nyelvi kisebbségeknek – a hagyományos európai értékekkel és a nemzetközileg elismert emberi jogi dokumentumokkal összhangban – a politikai, társadalmi, gazdasági és kulturális életben minden jogot élvezniük kell, többek között az oktatást.

A nyilatkozat aláírói közösen elkötelezték magukat, hogy az egyes országok érdekeinek megfelelően összehangolják tevékenységüket az európai intézményekkel való együttműködés kialakítása terén. Rendszeresen tanácskoznak a biztonságukat érintő kérdésekről; törekednek a polgárok, intézmények, egyházak és társadalmi szervezetek közötti kapcsolatok megteremtésére, támogatják a munkaerő és a tőke szabad áramlását, az áruk és szolgáltatások kölcsönösen előnyös kereskedelmét. Összehangolják a kommunikációs infrastruktúra fejlesztését, mind a három ország között, mind pedig Európa más részeivel való összeköttetés tekintetében, elsősorban észak-déli irányban. Összehangolják energiarendszereik és távközlési hálózataik fejlesztését; fokozzák az együttműködést az ökológia területén; kedvező feltételeket teremtenek az információ, a sajtó és a kulturális értékek szabad áramlásához. Közösen fejlesztik a többoldalú együttműködést annak érdekében, hogy a legelőnyösebb feltételeket biztosítsák az országaik területén élő nemzeti kisebbségek jogainak teljes körű gyakorlásához. Támogatják országaik érdekelt helyi önkormányzatainak kölcsönösen előnyös együttműködését és szubregionális kapcsolatok kialakítását; az együttműködést különböző szintű és formájú találkozókra és konzultációkra keresztül valósítják meg.

A V4-országok mindegyike az Európai Unió tagjává akart válni, és az EU-ba való beilleszkedésüket újabb lépésnek tekintették a mesterséges európai választóvonalak kölcsönös támogatással történő leküzdésében. Ezt a célt 2004. május 1-jén érték el, amikor mindannyian az EU tagjai lettek. A V4-ek csoportja az elmúlt évtizedben az Európai Unió gazdasági növekedéséhez jelentős mértékben hozzájárult. Komoly felzárkózási folyamat ment végbe: 2004-ben ezen országok fejlettsége még csak az uniós átlag 63 százalékán állt, ehhez képest ez az érték 2020-ra elérte a 79 százalékot.

A visegrádi országok parlamenti együttműködésének továbbfejlesztésére vonatkozó 2014. évi budapesti közös házelnöki nyilatkozat aláírása után az együttműködés élénkebb formában folytatódott. A gyakoribb elnöki találkozók és az egyes szakbizottságok rendszeresebb egyeztetései eredményeképp a Visegrádi Csoport országain kívül más partnerek meghívására is sor kerülhetett, vagyis a V4+ adta

keretek lehetőségeinek kihasználása a régió kívüli uniós, vagy akár külső partnerekkel való egyeztetésre is. A 2017–18. évi magyar elnökséget követően a parlamenti találkozók eredményeit összefoglaló, öt nyelven megjelentetett könyv is megszületett.

A V4 csoport munkájának koordinációja nincs intézményesítve, azt egy-egy évig tartó elnökség látja el. 2022. július 1-én Szlovákia vette át az elnökséget Magyarországtól.

A V4-es országok miniszterelnökei 2000. június 9-én aláírták a Nemzetközi Visegrádi Alap (*International Visegrad Fund – IVF*) létrehozásáról szóló egyezményt. Ennek célja a V4-es országok, illetve a környező régiók országai – ideértve főként a Nyugat-Balkánt és az Európai Unió Keleti Partnerség államait – közötti együttműködés elősegítése és fejlesztése, tapasztalatok cseréje a kultúra, a tudomány, a kutatás, az oktatás területén. Az Alap költségvetése 10 M EUR, amelyet a V4-országok kormányai egyenlő mértékű pénzügyi hozzájárulásukkal biztosítanak. A finanszírozás, a pályázati felhívásokat követően kiválasztott többoldalú projektek esetében támogatások (grant) útján, a tudósok, kutatók, művészek esetében pedig ösztöndíjak formájában történik.

A Visegrádi Ösztöndíj Program 2003-ban indult be. A mesterképzést (MA/MSc) és a doktori (PhD/DLA) fokozattal rendelkezők tanulmányait/kutatásait támogatja a V4 országok (Csehország, Magyarország, Lengyelország, Szlovákia) felsőoktatási intézményeiben, valamint a Nyugat-Balkán és Keleti Partnerség országában.

A program lehetővé teszi, hogy az alapképzéssel (BA/BSc végzettséggel) már rendelkező, vagy doktori képzésre jelentkező visegrádi diákok ösztöndíjjal tanulhassanak a tagországok határain belül bármely egyetemen vagy főiskolán. A jelentkezéseket minden évben március 15-én délig küldhetik be a hallgatók. A kiemelkedő eredményt elérők a V4-en kívüli országba is pályázhatnak. Az eddig meghirdetett kurzusokról, a támogatásokról és a vezetőtanárok személyéről a szervezet jelentései a honlapon nyomon követhetők. Az ösztöndíjasokat fogadó európai és amerikai felsőoktatási intézmények között szerepel az Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, az Uniwersytet Opolski, az Uniwersytet Warszawski, a The University of North Carolina at Chapel Hill, de a világ elsőként alapított egyeteme, az Università di Bologna is. Magyar részről egyebek közt a Moholy-Nagy Művészeti Egyetem, a Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem, vagy a soproni Nyugat-magyarországi Egyetem.

Az Nemzetközi Visegrádi Alap működését tizenhárom, többnyire a V4-es országokból érkező munkatárs biztosítja, háromévente cserélődő – sorrendben: cseh, szlovák, lengyel, magyar – ügyvezető igazgató irányításával, aki önálló diplomáciai misszió-vezetőként látja el feladatát. Az Alap felügyeletét a Visegrádi Alap elnökségét adó ország végzi, mely az évente adott sorrendben cserélődő V4 kormányok közül kerül ki. Az IVF alkotmányozó/felügyelő testületei a Miniszteri Konferencia, illetve a Nagykövetek Tanácsa, vagyis a Visegrádi országok azon nagykövetei, akiket az épp Visegrádi Alap elnökséget betöltő országba akkreditáltak. 2003-tól már évi 2.400.000 euróra emelt költségvetésének köszönhetően a négy tagországból minden esztendőben hat alkalommal lehet pályázatokat benyújtani a pozsonyi titkárságra.

Források:

<https://v4.parlament.hu/tajkoztato-a-visegradi-negyekrol>

<https://www.visegradgroup.eu/about>

<https://www.visegradgroup.eu/documents/visegrad-declarations/visegrad-declaration-110412>

<https://www.visegradgroup.eu/documents/annual-reports/1999-2000-czech-110412>

<https://szazadveg.hu/hu/2022/09/30/szukseges-a-szorosabb-osszefogas~n3170>

<https://www.visegradfund.org/implement/going-on-mobility/visegrad-scholarship/>

<https://hu.wikipedia.org/wiki/Mesterk%C3%A9pz%C3%A9s>